

TALUFRÆLSI

STANDA SAMAN UM TALUFRÆLSIÐ

Fólk, politikarar, miðlar og satiru-teknarar sláa í hesum døgum manngarð um skrivi og talufrælsi, sum vit í vesturheiminum virðis-meta so ómetaliga høgt

Barbara Holm

Í kjalavørrinum av yvirgang-inum móti Charlie Hebdo eru nógvir spurningar reistir, og ein teirra snýr seg júst um framsagnarfrælsi. Vit í Sosialinum sláa eisini fast, at eitt tað týðningarmesta virðisgrundarlag er frælsi at siga, skriva og halda tað tú vil. Vit lýsa tí her tað kjakið, sum hevur tikið seg upp um talu og skrivifrælsi út frá ein-

um norðurlendskum og føy-skum sjónarhorni.

Tað eru tó altíð fleiri síður av einari sak, og so-leiðis er eisini í hesum málið. Fremmandaóttin, sum hev-ur stungið seg upp í mong-um framkomnum samfeløg-unum kring okkum, og helst í Føroyum við, er ein týdn-ingarmikil partur av hesum kjakið. Í komandi útgávu fer Sosialurin at viðgera hendan trupla spurning.

Svenska Aftonbladet:

Redaktørurin á svenska Aftonbladet skivur í oddagrein eisini um yvirgangin í Paris ímóti Charlie Hebdo. Her er ein partur umsettur og endurgivin.

» – Vit flenna framhaldandi

Endamálið hjá yvirgangs-monnum er at loypa ótta á okkum, tí okkara ótti er teirra sterkasta vápn. Ekstremistar av øllum slag hata frælsar miðlar, tí tey hata frælsi. Tí vit standa fyri, tá ið tey loypa á.

Tað er tí ikki tilvildarligt, at júst ein satiriskur miðil verður álopin av vreiðini

hjá terroristunum. Fanatisk fólk eru mest av øllum bangin fyri, at fólk flenna at teimum. Tí tú flennir eftir, ert tú sjáldan bangin fyri.

Tað finnast summi, sum nú argumentera fyri, at vit skulu steðga við at viðgera og prenta átrúnalig symbol, steðga við at seta spurnar-tekin við trúgv, og virða, at talufrælsið ikki er ein nóg

góð grundgeving, um fólk kenna seg stoytt.

Men tað vildi verið at uppgivið júst tey rættindi, sum milliónir kring heimin berjast fyri hvønn dag.

Vit biða framvegis eftir tí degi, tá ið fordømingin og ekstremismam heldur upp-at. Inntil tá mugu vit gera okkara besta til at skumpu undir tey.«

Danska Politiken:

Oddagreinin í Politiken skivur við yvirskriftini »Vit eru Charlie«, at nú mugu miðlarnir standa saman um talufrælsið. Brot úr oddagreininini er her umsett og endurgivið.

»Vit eru Charlie

Álopið móti Charlie Hebdo er eitt álop ímóti okkara frælsi og teimum prinsippum, sum okkara samfelag byggir á. Tí rakar tað fleiri enn offrini fyri kúlunum hjá mordar-unum.

Morðini hava aftur reist spurningin um talufrælsi í opnum, demokratiskum londum sum Frankaríki og Danmark. Her vil yvir-gangurin geva enn størri politiskan stuðul til talu-frælsi. Talufrælsi er trygt, og vit standa trygt á tí.

Yvirgangurin móti redak-tiónini á Charlie Hebdo fer at seta spor. Tað fer at vera í bakhøvðinum á journa-listum, teknarum, satirik-arum og provokatørum. Eingin fer at vera órørdur, og nógv fara at vera óttafull. Tann størsta virðingin, sum vit í dag kunnu sýna Charlie Hebdo er, at vit ikki gerast óttafull.

Vit hava lært at liva við hóttanum um yvirgang, men vit mugu ongantið venja

okkum við tær. Øll mugu trygt sleppa at úttala seg innan lógarinnar karmar.

Samstundis mugu vit ikki gloyma, at okkara sterkasta vápn ímóti teimum, sum hótta okkara frælsi, er at standa enn sterkari saman um samfelagið, har vit frí og fræls kunnu flyta okkum, og har vit ikki nýtast vera bangin.

Tann størsta virðingin, sum vit í dag kunnu sýna Charlie Hebdo er, at vit ikki gerast óttafull. At vit siga tað sama í dag, sum vit vildu sagt í gjár. At vit halda fast um, at vit, sum ynskja eitt frítt og opið samfelag, altíð fara at vera sterkari enn tey, sum vilja hava okkum kvirr.«

Norska Aftenposten:

Oddagrein í norska Aftenposten viðgerð eisini spurningin um talu og skrivifrælsi eftir álopið á Charlie Hebdo.

»Eitt øgiligt álop á talufrælsi

Satira og satiriskar tekningar hava ein serstakan og virðis-miklan leiklut í opnum demokratium. Einkin kann minka um autoritetin hjá valdshavarum sum ein góð satira, og fá kunnu fullføra tað so væl sum ein teknari.

Øll fordøma álopið á

Charlie Hebdo. Tað er tann einfaldi parturin av hesum stríðnum. Tað er tó truplari at standa fast við talufrælsi, og at krevja, at tað enn er galdandi. Tað er lætt at siga, at talufrælsi ikki hevur fing-ið eitt skot fyri bógvin. Men fyri tann einstaka teknaran og tann einstaka satirikaran er tað lættari at velja onnur evni enn tey, sum eru mest provokerandi. Nógvir tekn-arar vilja longu nú vátta, at teir hugsa slíkar tankar.

Vit tapa sum samfelag, um hesin tendensurin gerst størri í vavi. Tá vinna terro-

ristarnir fram við sínum óendaliga myrki. Tey vinna eitt slag í dystinum um talu-frælsi. Men tey raka eisini muslimar í einum Evropa, sum stríðist við eini alsamt vaksandi polarisering mill-um etniskar bólkur.

Charlie Hebdo gav pro-fetinum hesa útsøgn, tá ið blaðið prentaði eina tekning av Muhammed: »Tað er hart at vera elskaður av slíkum idiotum«. «

Kurt endurútgevvur Mohammed tekningarnar

Danski teknari Kurt Westergaard, sum teknaði tær kontroversiellu Muhammed tekningarnar fyri Jyllands-Posten, hevur nú tikið avgerð um at endurútgeva Muhammed tekningarnar.

Í kjalavørrinum av yvirgangsatsóknini móti Charlie Hebdo í Paris í farnu viku, hevur danski teknarin valt at sýna sín

stuðul við at endurútgeva tekningarnar. Muham-med tekningarnar elvdu til ógvusligar hendingar í Danmark eftir tær vóru prentaðar í 2009. Eitt nú er Kurt Westergaard blivin álopin í sínum heimið eftir at tekningarnar komu út.

Muhammed við bumbu í turbanini verður at síggja í fasta gallarínunum hjá Kurt Westergaard, Galleri

Draupner í Skanderborg.

Eigarin av gallarínunum, Erik Guldager, sigur við danskar miðlar, at gallarí-ið við hesum ynskir at vísa, at tey stuðla uppund-ir rættin hjá satirikarum til at útrykka seg.

Pengarnir frá søluni av Muhammed tekningunum fara óskerdir til redak-tiónina hjá Charlie Hebdo.

Kelda: dr.dk